

LUTHEROVA DEKÁDA 2013

Viera a skutky

4. Jednota viery a skutkov v službe lásky prvých kresťanov

Jednotu viery a skutkov v živote prvých kresťanov môžeme azda najvýstižnejšie pozorovať pri organizovaní pomoci jednotlivcom či cirkevným zborom, ktoré sa ocitli v núdzi. Na základe pohľadu do troch ranokresťanských komunít si preto všimneme súvis a úzke prepojenie viery a skutkov lásky v praktickom živote kresťanov v ranej cirkvi.¹

O tom, že kresťania v ranej cirkvi brali prikázanie lásky Pána Ježiša (J 13, 34 – 35) vážne, nemožno pochybovať. Modely pomoci núdnym, ktoré môžeme pokladať za praktickú odpoveď viery prvých kresťanov na núdzu spolubratov, neboli vo všetkých ranokresťanských komunitách homogénne, ako by sme mohli očakávať.

Heterogénnosť pohľadov na chudobu, ktorá je konkrétnou potrebou pomoci a na jej riešenia ilustruje v ranej cirkvi prax troch ranokresťanských komunít: prvého cirkevného zboru v Jeruzaleme (v podaní Skutkov apoštolov), pavlovských komunít (na základe listov a epištol apoštola Pavla) a napokon pomerne radikálne poslanstvo Listu Jakuba.²

1. Majetkové spoločenstvo v cirkevnom zbore v Jeruzaleme

Správu o vzniku a niekoľko črt zo života prvého cirkevného zboru v Jeruzaleme podávajú Skutki apoštolov. V prvých piatich kapitolách autor Skutkov apoštolov – evanjelista Lukáš – popisuje skúsenosť zoslania Ducha Svätého, ktorá nasledovala krátko po vzkriesení a nanebovstúpení Krista, ako aj v účinkoch silnú kázeň apoštola Petra. Bezprostredne po nej vzniká z tých, ktorí uverili jeho zvesti prvý cirkevný zbor v Jeruzaleme. Evanjelista Lukáš charakterizoval život jeruzalemského cirkevného zboru charakteristikou, ktorej štyri základné črty sa stali po všetky nasledujúce storočia základnými črtami kresťanskej cirkvi vôbec: „*Títo zotrvali v apoštolskom učení a v spoločenstve, v lámaní chleba a na modlitbách.*” (Sk 2, 42)

Ďalšou charakteristickou črtou cirkevného zboru v Jeruzaleme, ktorú nemožno prehliadnúť, je spoločné vlastníctvo majetku. Podľa Duponta sa o zriadení spoločného vlastníctva majetku v jeruzalemskom zbore dozvedáme z dvoch zhrnutí či rekapitulujúcich vysvetlení, v ktorých sa evanjelista Lukáš pokúsil opísať život v cirkevnom zbore.

Prvé zhrnutie ponúka evanjelista Lukáš podľa Duponta v Sk 2, 42 – 47. Tu nachádzame opis života konvertitov z predchádzajúcich udalostí v cirkevnom zbore. Verše 45 – 47, ktoré priamo poukazujú na rozdeľovanie darov a majetku, sú podľa Duponta vsuvkou, ktorá anticipuje druhé zhrnutie (a podľa Duponta aj z neho pochádza). Druhé rekapitulujúce vysvetlenie popisujúce najmä majetkové spoločenstvo prichádza v štvrtej kapitole (4, 32 – 35). Hlavným je podľa Duponta biblický text 4, 32. 34 – 35, z ktorého pochádzajú dva verše v druhej kapitole (Sk 2, 45 – 47). Posledné dva spomenuté verše tak Dupont považuje za „anticipačné echo”.³

Dôležitejšou je však otázka, aký bol význam majetkového spoločenstva, ktoré nám je známe z prvého cirkevného zboru v Jeruzaleme. Odpoveď môžeme čiastočne abstrahovať z hodnotenia spoločenstva jeruzalemského cirkevného zboru od profesora Gábriša: „*Život tohto zboru bol príznačný. Bol to život v cirkevnom spoločenstve, ba až bratstve a život poznačený láskou, čiže dokazovaním toho, že pripojenie ku Kristovi neznamena len premenovanie, ale nový život a to život*

¹ Uvedená štúdia vznikla v rámci širšie koncipovaného výskumu pri príprave dizertačnej práce na tému „Poslanie cirkvi pri marginalizovaných skupinách; Slovenská perspektíva“.

² DE SANTA ANA, Julio: Good News to the the Poor. The Challenge of the Poor in the History of the Church. 1. vyd. Translated by Whittle Helen. Geneva: Oikoumene – Commision of the Churches Participation in Development – World Council of Churches 1977, s. 38.

³ DUPONT, Jacques: Les Pauvres et la Pauvreté dans les Evangiles et les Actes. In: La Pauvreté Evangelique. 1. vyd. Paris: Le Cerf 1971, s. 41 Citované podľa: DE SANTA ANA, Julio: Good News to the the Poor. The Challenge of the Poor in the History of the Church. 1. vyd. Translated by Whittle Helen. Geneva: Oikoumene – Commision of the Churches Participation in Development – World Council of Churches 1977, s. 17.

tvorivý.”⁴ Profesor Gábriš správne poukazuje, že základom duchovného, ale aj majetkového spoločenstva prvých kresťanov v Jeruzaleme bola láska a hlboké duchovné spoločenstvo bratov a sestier v Kristovi. Tak, ako ho vyjadril Lukáš v Sk 4, 32: „*A to množstvo veriacich bolo jedno srdce a jedna duša.*” Aby naše hodnotenie bolo komplexné, musíme poznamenať, že duchovná jednota prvých kresťanov v Jeruzaleme pozostávala z toho, že sa navzájom delili o svoju vieru, schádzali sa k spoločným modlitbám, k stolu Večere Pánovej a k hodu lásky – Agapé. Jasne tu vidíme, že práve z viery prvých kresťanov vyrastajú aj skutky lásky k Bohu a k blížnemu. Z duchovnej jednoty pramení následne aj jednota v materiálnej oblasti, ktorá je ďalším jedinečným znakom bratského spoločenstva a zároveň realizácie prichádzajúceho Božieho kráľovstva.

„Pripravenosť zdieľať majetok je dôsledkom ich uvedomenia si skutočnosti, že spoločne tvoria jedno spoločenstvo, telo v ktorom každý cíti solidaritu so všetkými ostatnými.”⁵ Môžeme povedať, že táto Dupontova téza je univerzálna a platná aj dnes: bez jednoty srdca, bez jednoty Ducha vyplývajúcej zo spojenia bratov a sestier vo viere vo vykúpenie Kristom nemožno v cirkevnom zbore dosiahnuť solidaritu a ochotu k spoločnému užívaniu darov, ku skutkom lásky a milosrdenstva. Pretože ona je ovocím Kristovho diela spásy ako u jednotlivca, tak aj v každom kresťanskom spoločenstve.

Ako môžeme v Skutkoch apoštolov vidieť, ideálom sa v komunite jeruzalemského cirkevného zboru nestala chudoba. Chudoba v ňom nebola cnosťou. Naopak – majetok, ktorý mali jeho členovia a následne ho prinášali do spoločného vlastníctva, užívali spolu, aby tak odstránili chudobu zo svojho streda. Ideálom – ako poznamenáva De Santa Ana – sa v cirkevnom zbore v Jeruzaleme stáva bratská láska, ktorá nachádza svoje vyjadrenie v skutkoch zdieľania majetku a vlastníctva s chudobnými. Bratská láska sa stáva základom aj pre demokratické rozhodovanie apoštolov a diakonov, ktorí pri organizácii diakonickej práce v zbore nerobili rozhodnutia z vlastnej moci a autority, ale prinášali ich pred celé zhromaždenie veriacich na spoločnú diskusiu.⁶

Ernst Troeltsch definoval duchovné spoločenstvo cirkevného zboru v Jeruzaleme ako spoločenstvo, ktoré je charakteristické spoločenstvom zdieľania majetku a taktiež spoločného zdieľania moci. Zároveň ho pomenoval termínom „komunizmus lásky”. Toto spoločenstvo je podľa Troeltscha dôsledkom revolučného učenia Ježiša Krista, ktoré v sebe samom obsahuje revolučný element, ale pritom v sebe nenesie túžbu po revolúcii; práve preto sa jeho elementy viackrát v dejinách cirkvi čiastočne uplatňovali a uplatňujú.⁷

2. Pomoc chudobným u apoštola Pavla

Apoštol Pavel viedol s predstaviteľmi jeruzalemského cirkevného zboru čulú výmenu názorov – a to predovšetkým s jeho hlavným predstaviteľom – Petrom. Po apoštolskom konvente v Jeruzaleme (43 – 44 n. l.) dosiahli apoštolovia zhodu: Pavel bol potvrdený ako misionár pohanov, ktorí sa predtým, ako sa mohli stať na základe zvesti evanjelia kresťanmi, už viac nemuseli stať Židmi, a tak naplniť požiadavky židovského Zákona. Pavol tak mohol naďalej so svojimi spolupracovníkmi kázať evanjelium pohanom. Jedným z ústupkov a kompromisov, ktoré Pavel s Barnabášom na strane jednej a predstaviteľa jeruzalemskej komunity Kéfas, Jakub a Ján na strane druhej urobili – bola dohoda – pamätať na chudobných (Gal 2, 10). Čo však táto požiadavka znamenala? Časť vykladačov sa prikláňa k názoru, že tieto slová sú Pavlovým priznaním sa k Ježišovmu mandátu lásky k blížnemu. Iní však v týchto slovách vidia pravdepodobnejšie potvrdenie

⁴ GÁBRIŠ, Karol: Z Jeruzalema do Ríma (Exegetická príprava na Biblospyt zo Skutkov apoštolov) 1. vyd. Bratislava: Slovenská evanjelická bohoslovecká fakulta 1989, s. 19.

⁵ DUPONT, Jacques: Les Pauvres et la Pauvreté dans les Evangiles et les Actes. In: La Pauvreté Evangelique. 1. vyd. Paris: Le Cerf 1971, s. 44 – 45. Citované podľa: DE SANTA ANA, Julio: Good News to the the Poor. The Challenge of the Poor in the History of the Church. 1. vyd. Translated by Whittle Helen. Geneva: Oikoumene – Commision of the Churches Participation in Development – World Council of Churches 1977, s. 40.

⁶ Cf.: DE SANTA ANA, Julio: Good News to the the Poor. The Challenge of the Poor in the History of the Church. 1. vyd. Translated by Whittle Helen. Geneva: Oikoumene – Commision of the Churches Participation in Development – World Council of Churches 1977, s. 40 – 42.

⁷ TROELTSCH, Ernst: The Social Teaching of the Christian Churches. vol. I. Transl. O. Wyon. 1. vyd. New York & Evanston: Harper Torchbooks & Hoaprer & Row Publishers 1960, s. 6.3

špecifického postavenie jeruzalemského cirkevného zboru medzi ostatnými zbormi v prvom storočí, najmä v spojitosti s Pavlovými slovami z R 15: 25 – 27: „Teraz však odchádzam do Jeruzalema v službe tamajších svätých. Macedónia a Achája totiž uznali za dobré urobiť nejakú zbierku pre chudobných svätých v Jeruzaleme. Uznali to za dobré a sú im to aj povinné. Lebo keď sa bývalí pohania stali účastníkmi ich duchovných pokladov, oni sú zase povinní poslúžiť im aj hmotnými darmi.“

Podľa Santa Anu práve zbierka určená pre cirkevný zbor v Jeruzaleme, ktorý medzičasom schudobnel, bola jedinečnou príležitosťou pre apoštola Pavla k tomu, aby rozvinul svoj vlastný koncept učenia vo vzťahu k majetku a sociálnej spravodlivosti. Preto Pavel do cirkevného zboru v Korinte píše: „Ved' nejde o to, aby sa iným ulavilo a vám priťažilo, ale aby bola rovnosť. Vaša terajšia hojnosť nech pomôže ich nedostatku, aby ich hojnosť pomohla nedostatku vášmu, a tak nastala rovnosť; ako je napísané: Kto mal mnoho, nemal navyše, a kto málo, nemal nedostatku.“ (2K 8, 13 – 15)

Z uvedených Pavlových slov môžeme vidieť, že Pavel veril, že peniaze môžu byť pri správnom užívaní dobrým nástrojom bratskej lásky medzi veriacimi. Prostredníctvom ich múdreho použitia môže byť podľa Pavla znovu nastolený istý stupeň rovnosti medzi ľuďmi – aj medzi kresťanmi. Pavel ukazuje, že peniaze (zbierka) môžu byť dokonca aj spojivom lásky, ktoré spája a zjednocuje kresťanov v jedno duchovné spoločenstvo bratov a sestier na rôznych miestach. Správnym používaním sa tak môžu stať nástrojom šírenia Božieho kráľovstva na zemi.

Na druhej strane je však Pavel opatrný a uvedomuje si aj riziká, ktoré sa s peniazmi a majetkom spájajú: spolupracovníkovi Timoteovi píše, že „koreňom všetkého zla je zaiste milovanie peňazí, po ktorých niektorí zatúžili, a tak zblúdili od viery a spôsobili si mnoho bolesti“ (1Tim 6, 10). Preto mu zároveň pridáva aj radu pre bohatých: „Tým, čo sú bohatí v terajšom veku, prikazuj, aby neboli namyslení a nedúfali v neisté bohatstvo, ale v Boha, ktorý nám bohato dáva všetko na požívanie, a aby konali dobré, boli bohatí na dobré skutky, štedrý, zdielni a tak si zhromažďovali dobrý základ do budúcnosti a dosiahli skutočný život.“ (1Tim 6, 17 – 19). Môžeme súhlasiť so Santa Anom, ktorý konštatuje, že kľúčom k správne kresťanskému používaniu peňazí sa stáva požiadavka spravodlivosti vyslovená a nastolená Ježišom Kristom v evanjeliách.⁸ Túto požiadavku Pavol vo svojom učení a praxi aj reflektuje.

V Pavlových listoch je zaujímavosťou aj skutočnosť, že Pavel v nich okrem dvoch miest (G 2, 10; R 15, 6) nepoužíva ani jedno z gréckych slov – ptóchos, penés, endeés, ktorými sa obyčajne označuje stav chudoby. Upozornil na to Seidensticker, ktorý píše: „Analýza pavlovských textov ukázala prekvapivú skutočnosť, že pojem chudoba v zmysle stavu núdze sa takmer vôbec v Pavlovom myslení nenachádza.“⁹ Jediné dva miesta, na ktorých Pavel používa pojem chudobn, sú poukazom na členov jeruzalemského cirkevného zboru. Podľa Seidenstickera v zmienke o chudobných členoch cirkevného zboru v Jeruzaleme ide skôr o sebaidentifikáciu jeruzalemskej komunity, ako o stav ich núdze. Táto mala podľa neho korene v náboženskej motivácii judaistickej spirituality chudoby. Preto podľa Seidenstickera Pavel v súvislosti s jeruzalemským cirkevným zborom používa pojem chudobní ako tzv. „čestný titul“.¹⁰

Použitie titulu „chudobní“ v súvislosti s jeruzalemským cirkevným zborom však nič nemení na skutočnosti, že kým v ranom štádiu sa v cirkevnom zbore prostredníctvom spoločného užívania majetku podarilo chudobu vykoreniť, neskôr celý cirkevný zbor schudobnel a problém chudoby sa

⁸ DE SANTA ANA, Julio: Good News to the the Poor. The Challenge of the Poor in the History of the Church. 1. vyd. Translated by Whittle Helen. Geneva: Oikoumene – Commision of the Churches Participation in Development – World Council of Churches 1977, s. 43 – 44.

⁹ SEIDENSTICKER, P.: St. Paul et la Pauvreté. In: La Pauvreté Evangélique. Paris: Ed. Du Cerf 1971, s. 99. Citované podľa: DE SANTA ANA, Julio: Good News to the the Poor. The Challenge of the Poor in the History of the Church. 1. vyd. Translated by Whittle Helen. Geneva: Oikoumene – Commision of the Churches Participation in Development – World Council of Churches 1977, s. 44.

¹⁰ SEIDENSTICKER, P.: St. Paul et la Pauvreté. In: La Pauvreté Evangélique. Paris: Ed. Du Cerf 1971, s. 106 Citované podľa: DE SANTA ANA, Julio: Good News to the the Poor. The Challenge of the Poor in the History of the Church. 1. vyd. Translated by Whittle Helen. Geneva: Oikoumene – Commision of the Churches Participation in Development – World Council of Churches 1977, s. 44.

v ňom stal opäť živým a aktuálnym. Z toho dôvodu Pavel organizuje zbierku, ktorá je určená nie pre “čestných chudobných” v zmysle Seidenstickerovej interpretácie, ale pre skutočných chudobných v jeruzalemskom cirkevnom zbore.

Santa Ana v súvislosti s Pavlom upozornil aj na skutočnosť, že Pavel nikdy cirkevným zborom, ktoré založil či navštevoval, nedával model majetkového spoločenstva jeruzalemského cirkevného zboru za príklad hodný nasledovania. K podobným výsledkom došiel vo svojej štúdií aj Seidensticker, ktorý upozornil, že okrem vyššie povedaného nikde nenachádzame ani žiadne zmienky o tom, že by Pavel v zboroch, ktoré založil, organizoval diakonickú pomoc chudobným podobne, ako to bolo v jeruzalemskom cirkevnom zbore (cf. Sk 6). Rovnako nie je možné ani presnejšie určiť, aká bola náplň práce diakonov vo Filipis (F 1, 1; R 12, 7) a sestry Féby – diakonisy v cirkevnom zbore v Kenchreách (R 16,1).¹¹

Istou je však v Pavlovej službe skutočnosť, že Pavol nezdôrazňoval vo svojej zvesti evanjelia prikázanie nasledovať Kristov príklad chudoby. Skôr naopak: vyzýva k nasledovaniu Kristovej milosti, pretože On seba samého vydal za iných, aby tým, že schudobnel, obohatil mnohých (F 2, 6 – 9). A tak aj Pavlom organizovaná zbierka má hlboký význam: okrem toho, že je ďalším svedectvom o úzkom spojení viery a skutkov v živote kresťanov v ranej cirkvi, je aj originálnym pavlovským prostriedkom v snahe odstrániť nerovnosti v tele Kristovom.¹² Pretože všetky jeho časti, hoci sú lokalizované na rôznych miestach a majú rôzne funkcie, sú si rovné, odkedy sa stali súčasťou vlády vzkrieseného Pána, ktorý je Hlavou cirkvi.

Podľa Pavla by teda v cirkvi, ako v tele Kristovom nemala vládnuť bieda ani chudoba – ak je jednota cirkvi založená na bratskej láske, ktorá predpokladá rovnosť všetkých členov tela Kristovho. Aj napriek skutočnosti, že v cirkvi vznikajú a budú vznikať rôzne napätia, delenia, rivality, a to z najrôznejších spoločenských, ekonomických či iných dôvodov, cirkev musí proti nim neustále bojovať a prekonávať ich – pretože je jedným telom Kristovým.¹³

3. Chudobní a bohatí v Liste Jakuba

Posolstvo listu Jakuba, ktorý niektorí novozmluvníci pokladajú za dielo Jakuba, brata Pánovho (s datovaním napísania do roku 62), iní zase za neskorý pseudoepigraf (s datovaním na konci 1. storočia) nás priamo uvádza do konkrétnych problémov jeho komunity.

Problémom kresťanov na konci prvého storočia (teda záveru prvej a začiatku druhej generácie kresťanov) sa stávajú vzťahy medzi bohatými a chudobnými v prostredí cirkevných zborov. Niektorí bohatí kresťania požívajú zvláštnu výhodu a stavajú sa tak nad chudobných. Dôsledkom tejto skutočnosti je, že autor Listu Jakuba ostro odsudzuje správanie sa bohatých. Chudobných pisateľ pomenováva pojmom penés, čo znamená chudobný, ale aj slabý, prenasledovaný, teda v pyramíde sociálnej stratifikácie stojaci na nízkej pozícii, vďaka čomu je bezbranný a stáva sa pre nespravodlivých ľahkou korisťou. Do tejto sociálnej skupiny ľudí patrili predovšetkým vdovy, siroty či otroci.

Podľa Jakuba práve chudobní sú tými, ktorí nemôžu nič vo svete stratiť, pretože nič ani nemajú; sú bohatí len vierou, pretože majú len ju. Jakubovým súčasníkom – ako môžeme vidieť na viacerých miestach epištoly – je blízky koncept spiritualizovanej chudoby, ako ho poznáme zo žalmov (napr. Ž 22, 25 – 27; Ž 69, 34) a z prorockých spisov (napr. Iz 11, 3 – 4; Iz 58; Mal 3, 5), kde sú za chudobných označovaní zbožní. Aj sám autor epištoly sa stotožňuje s Božím ľudom, v ktorom je sám Boh tým, ktorý stojí na strane slabých, chudobných a pokorných duchom. Môžeme to pozorovať v Jk 2, 5: “*Počujte, bratia moji milovaní; či Boh tých, čo sú v očiach sveta chudobní, nevyvolil, aby boli bohatí vo viere a dedičia kráľovstva zaslúbeného tým, čo Ho milujú? Ale vy ste*

¹¹ SEIDENSTICKER, P.: St. Paul et la Pauvreté. In: La Pauvreté Evangélique. Paris: Ed. Du Cerf 1971, s. 114. Citované podľa: DE SANTA ANA, Julio: Good News to the the Poor. The Challenge of the Poor in the History of the Church. 1. vyd. Translated by Whittle Helen. Geneva: Oikoumene – Commision of the Churches Participation in Development – World Council of Churches 1977, s. 45.

¹² (cf. 1K 12, 24b – 26)

¹³ Cf.: DE SANTA ANA, Julio: Good News to the the Poor. The Challenge of the Poor in the History of the Church. 1. vyd. Translated by Whittle Helen. Geneva: Oikoumene – Commision of the Churches Participation in Development – World Council of Churches 1977, s. 45.

znevážili chudobného. Či nie bohatí vás utláčajú a vláčia po súdoch? Či sa nie oni rúhajú slávnemu menu, ktoré bolo vyslovené nad vami?” (Jk 2, 5 – 7a)

Autor epištoly sa ostro stavia proti tým, ktorých proklamovaná viera nie je v súlade s ich skutkami. Neobáva sa ich nazvať ľuďmi dvojakej mysle – dipsychoi: pretože na jednej strane v spoločenstve veriacich vyznávajú Božiu spravodlivosť, na strane druhej ostávajú stále priateľmi poriadkov starého sveta, ktorý bol porazený Kristom.¹⁴

Zámerom pisateľa epištoly nie je vyvyšovať chudobných. Avšak nemôžeme prehliadnuť, že autor epištoly sa chudobných dôrazne zastáva a diaspore, do ktorej píše, prikazuje rešpektovať chudobných a správať sa k nim spravodlivo, podľa nádeje, ktorá otvára srdcia Božiemu ľudu a vedie ho k životu v novom spoločenstve, v ktorom má vládnuť bratská láska a milosrdenstvo (Jk 1, 27).

Boh konajúci v priebehu celých dejín spásy napráva nespravodlivosť a nepravosť, ktorej pôvodcom sú v mnohých prípadoch mocní a bohatí. Aj pisateľ Listu Jakuba brojí proti tým, ktorí chudobným spôsobujú útlak a trápenie (Jk 2, 7), a bohatým, ktorí chcú byť verní oslávenému Pánovi (Jk 2, 1), prikazuje, že musia milovať chudobných (Jk 2, 5). Podľa Santa Ana tak môže byť celý List Jakuba chápaný ako “poučenie veriacim vo forme výstrahy a usmernenia, s cieľom povzbudiť kresťanov, aby žili a zachovávali pravú vieru a zbožnosť”. Jeho upozornenie je zároveň “echom na Ježišove slová z Evanjelia podľa Matúša 25, 31 – 46”. Pretože pre pisateľa Listu Jakuba je celá etika služby a lásky medzi bratmi a sestrami úzko prepojená na eschatologické očakávanie Božieho kráľovstva (Jk 4, 12; 5, 7).¹⁵

V protiklade k tomuto ponaučeniu pre kresťanov akoby stála perikopa, ktorá otvára piatu kapitolu (Jk 5, 1 – 6). Jakub v nej vykresľuje boháčov, ktorí sa vyžívajú vo vlastníctve majetku, v jeho nespravodlivom zhrňaní a rozmnožovaní a zakladajú si na ňom. Toto napomenutie a skazozvesť jasne naznačuje, že podľa autora listu je ťažké byť zároveň boháčom aj kresťanom.

Poučenie Listu Jakuba pre dnešných kresťanov výstižne zhrnul De Santa Ana vo svojom diele slovami: “*Očakávanie spravodlivosti Božej a kráľovstva zasľúbeného a oznámeného Ježišom motivuje človeka k pomoci chudobným, slabým, sirotám a vdovám. Znamená to konať a nielen slovami vyznávať – pravú vieru a pravú zbožnosť. Znamená to aj zastať sa núdznych a zároveň konfrontovať utláčateľov, ktorí sú reálnou hrozbou pre Boží ľud. Boháči a utláčatelia sú nepriateľmi Pána, aj keď si to neuvedomujú, pretože ich srdcia sú rozdelené. (...) Odpoveď lásky k chudobným je formou svedectva spravodlivosti Boha, ktorý bol s príchodom svojho kráľovstva očakávaný. Odpoveď lásky sa stala možnosťou zakúšať prvé ovocie kráľovstva Božieho realizovaného v starom svete. To je odpoveď ľudí viery priateľom tohto sveta, ktorí sú skutočnými Božími nepriateľmi (Jk 4, 4).*”¹⁶

Na záver nám ostáva len dodať: kiež je jednota viery a skutkov, ako ju môžeme pozorovať v živote prvých kresťanov, realitou aj v našich životoch aj v našich spoločenstvách. Aby sme aj my mohli zakúšať prvé ovocie Božieho kráľovstva realizovaného v našich životoch, rodinách a v cirkevných zboroch.

Odb. as. Mgr. Milan Jurík, PhD.

¹⁴ DE SANTA ANA, Julio: Good News to the the Poor. The Challenge of the Poor in the History of the Church. 1. vyd. Translated by Whittle Helen. Geneva: Oikoumene – Commision of the Churches Participation in Development – World Council of Churches 1977, s. 48 – 49.

¹⁵ DE SANTA ANA, Julio: Good News to the the Poor. The Challenge of the Poor in the History of the Church. 1. vyd. Translated by Whittle Helen. Geneva: Oikoumene – Commision of the Churches Participation in Development – World Council of Churches 1977, s. 50.

¹⁶ DE SANTA ANA, Julio: Good News to the the Poor. The Challenge of the Poor in the History of the Church. 1. vyd. Translated by Whittle Helen. Geneva: Oikoumene – Commision of the Churches Participation in Development – World Council of Churches 1977, s. 51 – 52.